

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 141/04-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. mája 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha v konaní o sťažnosti I. P., bytom K., zastúpeného advokátom JUDr. J. S., K., ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 78/93, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo I. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 78/93 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 78/93 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietahov.

3. I. P. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je p o v i n n ý uhradiť I. P. trovy konania vo výške 8 796 Sk (slovom osemtisíc sedemstodevät'desiat šesť slovenských korún) do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet advokáta JUDr. J. S., K.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. mája 2003 doručená s'ťažnosť I. P. (ďalej len „s'ťažovateľ“), ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 78/93.

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 141/04-13 z 5. mája 2004 prijal s'ťažnosť s'ťažovateľa podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie.

Predseda okresného súdu vo vyjadrení k s'ťažnosti z 12. mája 2004 uviedol, že:

„- predmetný spis možno hodnotiť ako skutkovo náročný s ohľadom na veľké množstvo svedkov, ktorých bolo potrebné v konaní pred rozhodnutím súdu vypočuť (...)“.

Ďalej uviedol chronológiu procesných úkonov okresného súdu až do 5. apríla 2004 a v závere vyjadrenia uviedol:

„- zo spisu neboli zistené prekážky postupu súdu podľa § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku.

- *za priedahy spôsobené sťažovateľom možno považovať jeho neúčast' na mnohých z vytýčených pojednávanií (...) v prevažnej väčšine bez ospravedlnenia, ako aj neoznámenie žiadaných skutočností buď sťažovateľom alebo jeho právnym zástupcom, a to opakovane po výzvach zo dňa 24. 7. 1992, 22. 6. 1994 (ani po urgencii zo dňa 19. 9. 1994), 26. 1. 1995, 3. 4. 1997 a 13. 10. 1998, opäť ani po urgencii zo dňa 5. 11. 1998.*
- *zo strany súdnych osôb tunajšieho súdu neboli zistené žiadne subjektívne priedahy a dĺžku konania okrem jeho skutkovej náročnosti a vyššie uvedených dôvodov na strane sťažovateľa ovplyvnila len dlhodobá práceneschopnosť vo veci konajúcej sudkyne (...) Obdobie, kedy sa spis nachádzal na Krajskom súde v Košiciach, nie som oprávnený z hľadiska priedahov hodnotiť.*
- *ak ústavným súdom budú časové intervaly, ktoré uplynuli medzi jednotlivými úkonmi, resp. pojednávaniami hodnotené ako priedahy, posúdenie ich zbytočnosti ponechávam na zváženie tomuto súdu, pričom ale poukazujem na tú skutočnosť, že práceneschopnosť sudcu nemôže byť posudzovaná ako zbytočný priedah v konaní.*
- *na dĺžku predmetného konania malo vplyv predovšetkým správanie samotného sťažovateľa, ako som to vyššie uviedol, dlhobojšia práceneschopnosť konajúcej sudkyne, ale i neustále sa zvyšujúci nápad na občianskoprávnom úseku. Zároveň dávam do pozornosti ústavnému súdu, že sťažovateľom nebola podaná štátnej správe súdov tunajšieho súdu sťažnosť na priedahy v konaní.“*

Preskúmaním doterajšieho postupu okresného súdu ústavný súd z vyžiadaného spisu vo veci vedenej pod sp. zn. 14 C 78/93 (pôvodne vedenej pod sp. zn. 29 C 28/01) zistil, že v predmetnej veci boli od 8. januára 1991, keď bol okresnému súdu (pôvodne Mestskému súdu v Košiciach, ďalej len „mestský súd“) doručený návrh na určenie vecí patriacich do dedičstva podaný navrhovateľom v I. rade a navrhovateľom v II. rade (sťažovateľom), vykonané tieto podstatné úkony:

Dňa 11. januára 1991 mestský súd určil termín pojednávania na 6. február 1991, doručil návrh odporkyne na vyjadrenie a vyžiadal spis sp. zn. D 818/90. Dňa 6. februára 1991 sa konalo pojednávanie, na ktorom mestský súd predložil návrh právnenému zástupcovi odporkyne na vyjadrenie a pojednávanie bolo z tohto dôvodu odročené. Dňa 12. februára 1991 právny zástupca odporkyne doručil mestskému súdu vyjadrenie k návrhu. Dňa 15. februára 1991 mestský súd určil termín pojednávania na 13. marec 1991 a doručil navrhovateľom vyjadrenie odporkyne. Dňa 15. februára 1991 bola mestskému súdu doručená žiadosť odporkyne o odročenie pojednávania pre jej zlý zdravotný stav, zároveň navrhla konanie prerušiť. Dňa 13. marca 1991 sa konalo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito z dôvodu neprítomnosti odporkyne. Dňa 20. mája 1991 mestský súd žiadal právneho zástupcu odporkyne o predloženie lekárskej správy o jej zdravotnom stave a 3. júla 1991 odporkyňa oznámila mestskému súdu, že jej zdravotný stav sa zlepšil a môže sa zúčastniť pojednávania. Dňa 17. júla 1991 mestský súd určil termín pojednávania na 8. august 1991. Dňa 25. júla 1991 navrhovateľ v I. rade žiadal odročiť pojednávanie. Pojednávanie nariadené na 8. august 1991 bolo odročené na neurčito (účastníci neprítomní). Dňa 14. augusta 1991 mestský súd určil termín pojednávania na 18. september 1991, ktoré bolo odročené pre neprítomnosť sudkyne. Dňa 24. septembra 1991 mestský súd určil termín pojednávania na 2. október 1991, ktoré odročil na 6. november 1991 s tým, že odporkyňa bude predvolaná pod hrozbou predvedenia orgánmi polície a uloženia poriadkovej pokuty. Dňa 3. októbra 1991 odporkyňa doručila mestskému súdu ospravedlnenie svojej neúčasti na pojednávaní z vážnych rodinných dôvodov a doručila mu zároveň rozšírené vyjadrenie k návrhu navrhovateľov. Dňa 6. novembra 1991 sa konalo pojednávanie, na ktorom právny zástupca navrhovateľov pre doručené rozšírené vyjadrenie odporkyne navrhol pojednávanie odročiť. Mestský súd pojednávanie z tohto dôvodu odročil na 5. december 1991. Na tomto pojednávaní právny zástupca navrhovateľov opätovne navrhol pojednávanie odročiť z toho istého dôvodu. Mestský súd odročil pojednávanie na neurčito, uložil navrhovateľom podať stanovisko k vyjadreniu odporkyne.

Dňa 28. januára 1992 bolo mestskému súdu doručené vyjadrenie navrhovateľov. Dňa 21. februára 1992 mestský súd určil termín pojednávania na 19. marec 1992. Dňa 13. marca 1992 odporkyňa požiadala mestský súd o odročenie pojednávania (z dôvodu

práceschopnosti). Dňa 19. marca 1992 sa konalo pojednávanie, na ktorom mestský súd pojednával v neprítomnosti odporkyne, vypočul navrhovateľa v I. rade, ktorý navrhol vypočúť ďalších svedkov. Toto pojednávanie odročil na 30. apríl 1992. Dňa 6. apríla 1992 mestský súd požiadal Generálne riaditeľstvo hutníctva Praha o oznámenie priemerného zárobku nebohého K. P., o predloženie adres troch svedkov a Stavebné bytové družstvo Košice I (ďalej len „SBD“) o oznámenie zostatkovej hodnoty družstevného bytu. Zároveň zrušil termín pojednávania 30. apríla 1992 a určil termín pojednávania na 7. máj 1992. Na pojednávaní mestský súd vypočul prítomných svedkov, pre neprítomnosť troch svedkov navrhovateľa navrhli pojednávanie odročiť. Mestský súd toto pojednávanie odročil na neurčito. Dňa 19. mája 1992 právny zástupca navrhovateľov doručil mestskému súdu adresy svedkov. Dňa 11. júna 1992 mestský súd určil termín pojednávania na 15. júl 1992. Dňa 15. júla 1992 sa konalo pojednávanie, ktoré mestský súd odročil na neurčito, uložil sťažovateľovi, aby oznámil mestskému súdu adresu svedkyne. Dňa 24. júla 1992 a 1. septembra 1992 urgoval sťažovateľa, aby oznámil adresu svedkyne. Dňa 1. októbra 1992 mestský súd určil termín pojednávania na 15. október 1992, keď sa konalo pojednávanie, ktoré pre neprítomnosť svedkov bolo odročené na 12. november 1992. Toto pojednávanie bolo opäť odročené na 3. december 1992 za účelom predvolania ďalších svedkov. Pojednávanie nariadené na 1. december 1992 bolo odročené na neurčito znovu z dôvodu predvolania ďalších svedkov.

Dňa 13. januára 1993 Obvodný súd Košice 2 (pôvodne mestský súd, ďalej len „obvodný súd“) určil termín pojednávania na 3. február 1993. V tento deň sa konalo ďalšie pojednávanie, ktoré bolo odročené pre neprítomnosť navrhovateľov a svedkov, ktorých právny zástupca navrhol vypočúť. Dňa 3. marca 1993 sa konalo pojednávanie, ktoré obvodný súd odročil na 18. marec 1993, z dôvodu neúčasti svedka. Toto pojednávanie obvodný súd odročil na 1. apríl 1993, ktoré pre neprítomnosť účastníkov a svedkov opäť odročil na neurčito. Dňa 5. apríla 1993 obvodný súd určil termín pojednávania na 21. apríl 1993, ktoré bolo opätovne odročené pre neprítomnosť účastníkov a svedkov. Dňa 17. augusta 1993 obvodný súd žiadal Obvodný súd Praha 6 o vypočutie troch svedkov. Dňa 26. októbra 1993 bola obvodnému súdu doručená zápisnica o výsluchu svedkyne. Dňa 19. novembra 1993 obvodný súd určil termín pojednávania na 9. december 1993, ktoré

pre neprítomnosť navrhovateľa v I. rade a právneho zástupcu navrhovateľov a odporkyne odročil na neurčito. Dňa 10. decembra 1993 obvodný súd určil termín pojednávania na 19. január 1994.

Dňa 19. januára 1994 sa konalo pojednávanie, ktoré obvodný súd odročil pre neprítomnosť navrhovateľov na 17. február 1994. Toto pojednávanie bolo odročené s tým, že SBD oznámi obvodnému súdu, či došlo k prevodu členských práv a povinností k družstevnému bytu na navrhovateľa v I. rade. Dňa 20. apríla 1994 obvodný súd urgoval zaslanie informácie od SBD a 9. mája 1994 SBD oznámilo obvodnému súdu, že 27. júna 1989 došlo k prevodu členských práv a povinností na navrhovateľa v I. rade. Dňa 16. mája 1994 obvodný súd určil termín pojednávania na 22. jún 1994. Dňa 22. júna 1994 sa konalo pojednávanie, na ktorom právny zástupca navrhovateľov navrhol vypočuť svedka s tým, že doručí obvodnému súdu do 15 dní písomné podanie s návrhom na dokazovanie. Obvodný súd pojednávanie z tohto dôvodu odročil na neurčito. Dňa 11. júla 1994 a 19. septembra 1994 obvodný súd urgoval právneho zástupcu navrhovateľov, aby oznámil, aké dokazovanie navrhuje vykonať. Dňa 8. novembra 1994 obvodný súd určil termín pojednávania na 1. december 1994. Dňa 17. novembra 1994 sťažovateľ požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu, že jeho právny zástupca sa ho nemôže zúčastniť. Obvodný súd nadväzne na to zrušil termín pojednávania. Dňa 7. decembra 1994 obvodný súd určil termín pojednávania na 26. január 1995, na ktorom bola vypočutá odporkyňa, pojednávanie odročil na neurčito a vyzval právneho zástupcu navrhovateľov, aby oznámil, či navrhuje vo veci vykonať ďalšie dokazovanie.

Dňa 6. septembra 1995 obvodný súd určil termín pojednávania na 5. október 1995, ktoré pre neprítomnosť účastníkov odročil na neurčito. Dňa 6. októbra 1995 obvodný súd žiadal Obvodný súd Praha 6 o vypočutie ďalších 2 svedkov.

Dňa 24. januára, 6. mája, 1. júla a 16. septembra 1996 urgoval vybavenie dožiadania. Dňa 25. októbra 1996 Obvodný súd Praha 6 oznámil obvodnému súdu, že sa zatiaľ nepodarilo vypočuť svedkov. Dňa 17. decembra 1996 obvodný súd určil termín pojednávania na 30. január 1997, keď sa konalo pojednávanie, na ktorom sťažovateľ

oznámil zmenu svojej adresy. Okresný súd (pozn., pôvodne mestský súd, resp. obvodný súd) pojednávanie odročil na 5. marec 1997. Dňa 5. marca 1997 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito. Dňa 6. marca 1997 okresný súd určil termín pojednávania na 3. apríl 1997. Na tomto pojednávaní právna zástupkyňa odporkyne navrhla návrh zamietnuť pre nedostatok pasívnej legitímácie odporkyne. Okresný súd pojednávanie odročil na neurčito s tým, že právny zástupca navrhovateľov podá vyjadrenie k návrhu odporkyne. Dňa 24. apríla 1997 sťažovateľ požiadal o predĺženie lehoty na vyjadrenie. Dňa 20. mája 1997 a 24. júla 1997 okresný súd urgoval zaslanie stanoviska právneho zástupcu navrhovateľov. Dňa 6. októbra 1997 okresný súd predvolal na výsluch právneho zástupcu navrhovateľov na 30. október 1997, na ktorom sťažovateľ a jeho právny zástupca uviedli, že zdôvodnenie návrhu predložia do 30 dní. Dňa 9. decembra 1997 okresný súd znovu urgoval zaslanie vyjadrenia.

Dňa 18. februára 1998 právny zástupca navrhovateľov doručil okresnému súdu zmenu návrhu. Dňa 27. februára 1998 okresný súd určil termín pojednávania na 26. marec 1998. Dňa 26. marca 1998 sa konalo pojednávanie, ktoré okresný súd odročil s tým, že právna zástupkyňa odporkyne predloží dôkazné prostriedky. Dňa 26. mája 1998 súd určil termín pojednávania na 30. jún 1998. Pojednávanie bolo odročené na 13. október 1998, ktoré pojednávanie bolo opätovne odročené na neurčito s tým, že právna zástupkyňa odporkyne oznámi, kedy bola zrušená vkladná knižka na meno Ing. K. P. Dňa 27. novembra 1998 právna zástupkyňa okresnému súdu oznámila dátum zrušenia vkladnej knižky.

Dňa 25. marca 1999 okresný súd určil termín pojednávania na 8. apríl 1999, ktoré bolo odročené z dôvodu neprítomnosti sudkyne. Dňa 21. mája 1999 okresný súd určil termín pojednávania na 8. jún 1999. Toto pojednávanie okresný súd odročil na neurčito pre neprítomnosť účastníkov. Dňa 18. augusta 1999 okresný súd určil termín pojednávania na 12. október 1999, kedy sa konalo pojednávanie, ktoré okresný súd odročil na neurčito. Dňa 18. januára 2001 okresný súd určil termín pojednávania na 1. február 2001. Toto pojednávanie pre neprítomnosť účastníkov konania odročil na 1. marec 2001. Dňa 1. marca 2001 sa konalo pojednávanie, ktoré okresný súd odročil na 6. marec 2001 za účelom

vyhlásenia rozsudku. Na 36. pojednávaní 6. marca 2001 okresný súd pripustil zmenu návrhu navrhovateľov z 18. februára 1998 a vyhlásil rozsudok.

Dňa 17. mája 2002 notársky úrad požiadal okresný súd o pripojenie spisu sp. zn. 14 C 78/93. Dňa 24. mája 2002 okresný súd zaslal spis notárskemu úradu. Dňa 24. júla 2002 právny zástupca odporkyne doručil okresnému súdu žiadosť o vydanie opravného uznesenia a opravu chýb v rozsudku č. k. 14 C 78/93–246. Dňa 5. augusta 2002 okresný súd požiadal notársky úrad o vrátenie spisu. Dňa 26. augusta 2002 okresný súd vykonal opravu rozsudku. Dňa 12. septembra 2002 podali proti rozsudku okresného súdu zo 6. marca 2001 odvolanie odporcovia, odporkyňa v I. rade vo vzťahu k vyhovujúcej časti rozsudku a odporca v II. rade vo vzťahu voči všetkým výrokom rozsudku, vo vzťahu ku ktorému nebol doručený rozsudok. Dňa 26. septembra 2002 okresný súd doručil odvolania odporcov na vyjadrenie navrhovateľom. Dňa 30. septembra 2002 okresný súd vyzval odporkyňu na zaplatenie súdneho poplatku za podané odvolanie, čo urobila 9. októbra 2002. Dňa 21. októbra 2002 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľa k odvolaniu odporcov. Dňa 8. novembra 2002 bol spis doručený Krajskému súdu v Košiciach (ďalej aj „krajský súd“).

Dňa 5. apríla 2004 bolo okresnému súdu doručené rozhodnutie krajského súdu, ktorým zrušil rozsudok súdu prvého stupňa v spojení s opravným uznesením z 26. augusta 2002 vo výroku, ktorým bolo návrhu vyhovené, a vo výroku o trovách konania a v rozsahu zrušenia mu vec vrátil na ďalšie konanie.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

K právomoci ústavného súdu pred 15. februárom 1993

Konanie vo veci návrhu sťažovateľa (ako navrhovateľa v II. rade) začalo v roku 1991, keď spoločne s navrhovateľom v I. rade podali návrh na určenie vecí patriacich do dedičstva po nebohom otcovi.

Jurisdikcia ústavného súdu („rationae temporis“) sa vzťahuje na obdobie po 15. februári 1993. Bez zreteľa na vznik právomoci ústavného súdu v rámci posúdenia základnej otázky, či sa vec sťažovateľa prerokovala na okresnom súde v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd už konštantne prihliada aj na dobu, ktorá v konaní uplynula do 15. februára 1993 (IV. ÚS 47/03).

II.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím. Nestačí, že štátny orgán vo veci koná. K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu.“

Pri posudzovaní otázky, či v predmetnom súdnom konaní okresného súdu došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú

právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

Pri vyhodnotení doterajšieho konania vo veci vedenej pod sp. zn. 14 C 78/93 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania na okresnom súde je návrh na určenie vecí patriacich do dedičstva. Ústavný súd konštatuje, že ide o vec, ktorá z právneho hľadiska nevykazuje znaky mimoriadnej náročnosti, existuje k nej stabilizovaná judikatúra a metodika postupu všeobecných súdov, ale vzhľadom na nutnosť vykonania rozsiahleho dokazovania výsluchom viacerých svedkov možno pripustiť jej skutkovú náročnosť, na čo poukázal vo svojom vyjadrení k sťažnosti aj predseda okresného súdu. Žiadna skutková zložitost' veci však nemôže ospravedlniť to, že za viac ako 13 rokov nie je vo veci právoplatne rozhodnuté.

2. Správanie účastníka je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

V danom prípade ide o vec, v ktorej je každý účastník povinný postupovať podľa § 6 a § 120 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) a vyvíjať všetko úsilie na súčinnosť so súdom tak, aby súd mohol o uplatnenej ochrane rozhodnúť v súlade so zákonom.

Vychádzajúc z uvedenej základnej charakteristiky tohto konania sťažovateľovi možno pripísať pasivitu v tom, že sa nezúčastnil viacerých pojednávaní, a to v dňoch 8. augusta 1991, 2. októbra 1991, 3. marca, 1. apríla a 21. apríla 1993, 19. januára, 17. februára a 22. júna 1994, 26. januára a 5. októbra 1995, 8. júna 1999, 1. februára, 1. a 6. marca 2001. Zároveň včas a v súdom stanovených lehotách sťažovateľ a jeho právny zástupca nereagovali na výzvy mestského súdu (resp. obvodného súdu a okresného súdu) z 24. júla 1992, 22. júna 1994, 19. septembra 1994, 26. januára 1995, 3. apríla 1997,

a 13. októbra 1998 a 5. novembra 1998. Sťažovateľ na výzvy z 22. júna 1994 a 13. októbra 1998 odpovedal iba na základe urgencie okresného súdu a na výzvu okresného súdu z 3. apríla 1997 odpovedal po uplynutí viac ako 10 mesiacov. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľ a jeho právny zástupca sa výraznou mierou podieľali na predĺžení tohto konania. Konanie sťažovateľa nebolo v súlade s jeho právami a povinnosťami ako účastníka tohto konania. Na základe uvedeného možno konštatovať, že sťažovateľ neposkytol súdu potrebnú súčinnosť vyplývajúcu pre neho z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ podstatným spôsobom prispel k prietahom v konaní.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Postup okresného súdu nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťami uloženými mu v citovaných ustanoveniach Občianskeho súdneho poriadku.

Ústavný súd síce v prevažnej časti posudzovaného obdobia zistil, že okresný súd vo veci konal, avšak jeho konanie bolo málo efektívne a nevedlo k odstráneniu stavu

právnej neistoty jeho účastníkov. Okresný súd síce nariad'oval pojednávania, pričom však nerešpektoval zásadu hospodárnosti konania a z neúčasti s'ťažovateľa, ako aj iných účastníkov (odporkyne, navrhovateľa v I. rade) a svedkov nevyvodil žiadne opatrenia a závery, na ktoré bol oprávnený, ale aj povinný v zmysle ustanovení Občianskeho súdneho poriadku. Procesné úkony okresného súdu boli nekoncentrované. Dôkazom toho je i skutočnosť, že po návrhu právneho zástupcu navrhovateľov (z 9. februára 1998), aby na strane odporcov bol pripustený do konania maloletý účastník, okresný súd bez toho, aby bezodkladne rozhodol podľa § 92 OSP o pripustení vstupu ďalšieho účastníka do konania, konal s maloletým a neustanovil mu kolízneho opatrovníka. Okresný súd napriek tomuto procesnému pochybeniu 6. marca 2001 vo veci rozhodol. Uvedené rozhodnutie bolo krajským súdom podľa § 221 ods. 1 a 2 OSP zrušené aj pre iné závažné nedostatky, ktoré sú uvedené v uznesení č. k. 12 CoD 106/03-275 z 25. februára 2004.

Konanie okresného súdu je poznačené zbytočnými priet'ahmi v dôsledku nečinnosti v období od 5. októbra 1995, keď odročil pojednávanie na neurčito, do 17. decembra 1996, keď určil termín pojednávania na 30. január 1997 (viac ako 13 mesiacov), a od 12. októbra 1999, keď odročil pojednávanie na neurčito, do 18. januára 2001, keď opätovne odročil pojednávanie na neurčito (viac ako 15 mesiacov). V konaní pred okresným súdom sa vyskytli aj iné obdobia nečinnosti, ktoré však ústavný súd nepovažoval za potrebné osobitne vyhodnocovať.

Postup okresného súdu bol, ako už bolo uvedené, aj nesústredený a neefektívny. Nasvedčuje tomu i skutočnosť, že o návrhu právneho zástupcu navrhovateľov z 18. februára 1998 na zmenu návrhu okresný súd rozhodol až 6. marca 2001 (po viac ako troch rokoch).

Ústavný súd konštatoval, že prebiehajúce konanie je stále na súde prvého stupňa bez právoplatného rozhodnutia vo veci samej napriek tomu, že od podania žaloby uplynula doba viac ako 13 rokov (na krajskom súde sa spis nachádzal od 8. novembra 2002 do 5. apríla 2004). Táto zdĺhavosť konania okresného súdu nemôže byť podľa ústavného súdu ničím ospravedlniteľná, a preto vzhľadom na uvedenú celkovú dĺžku konania nebral do

úvahy to, že sťažovateľ nepodal sťažnosť na zbytočné prietahy v konaní orgánu štátnej správy súdov.

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezabavuje štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námieta pretrvávajúceho vysokého nápadu vecí a v tejto súvislosti neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Tieto okolnosti ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných prietahov, preto obranu okresného súdu spočívajúcu vo veľkom počte nevybavených vecí a choroby sudkyne v tomto smere neakceptoval.

Vychádzajúc zo samotnej dĺžky konania, jeho doterajšieho priebehu a z dosiahnutých výsledkov preto ústavný súd uzavrel, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 14 C 78/93 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa ods. 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Keďže k porušeniu základného práva sťažovateľa došlo nečinnosťou okresného súdu, ústavný súd mu prikázal vo veci konať bez zbytočných prietahov.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľa, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Z citovaného textu ústavy vyplýva, že ústavný súd môže, avšak nemusí priznať primerané finančné zadost'učinenie. Ústavný súd vychádzal pri svojom rozhodovaní predovšetkým z toho, že sťažovateľ ako účastník konania výrazne prispel svojim správaním k tomu, že spor sa neúmerne predlžoval a vznikali zbytočné priet'ahy. Sťažovateľ sa nezúčastňoval nariadených pojednávanií, na výzvy súdu nereagoval včas, resp. odpovedal so značným časovým odstupom. Ústavný súd pripomína, že účastník konania si musí byť vedomý toho, že ak jeho pasivita (neúčast' na pojednávaniach, nereagovanie na výzvy súdu) predlží konanie, pôjde to v každom prípade na jeho ťarchu (§ 6, § 101 ods. 2, § 120 ods. 1 OSP).

Vychádzajúc z odôvodnenia, najmä s prihliadnutím na podiel sťažovateľa na vzniku zbytočných priet'ahov, z princípov spravodlivosti a z potreby zavŕšenia ochrany základného práva sťažovateľa, ako aj z hodnotenia správania sťažovateľa ústavný súd dospel k záveru, že primerané finančné zadost'učinenie vo výške 50 000 (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún) pre sťažovateľa, ktoré je okresný súd povinný uhradiť v súlade s výrokom tohto nálezu, je za porušenie základných práv sťažovateľa dostatočnou náhradou nemajetkovej ujmy.

O úhrade trov konania ústavný súd rozhodol v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, že sťažovateľovi priznal sumu 8 796 Sk z dôvodu trov jeho právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Ústavný súd priznal podľa § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb právnomu zástupcovi úhradu za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie vecí, písomné vyhotovenie sťažnosti), pričom náhradu za jeden úkon právnej služby priznal vo výške 4 270 Sk (základom pre výpočet výšky náhrady za úkon právnej služby bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2002 vo výške 12

811 Sk). Ďalej ústavný súd priznal právnomu zástupcovi sťažovateľa aj dvakrát náhradu režijného paušálu za každý úkon po 128 Sk v zmysle § 19 citovanej vyhlášky.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. mája 2004